

Prof. dr hab.

Alicja-Stępień-Kuczyńska

Uniwersytet Łódzki

RECENZJA

rozprawy doktorskiej **magister Magdaleny Bogucewicz** zatytułowanej: *Selektywny humanitaryzm w polskiej polityce azyłowej i jego wpływ na działalność międzynarodowych organizacji humanitarnych w kontekście kryzysów migracyjnych w Polsce w latach 2021-2023*, rozprawa przygotowana pod kierunkiem **prof. dr hab. Anny Potyrały**, na Wydziale Nauk Politycznych i Dziennikarstwa w Szkole Doktorskiej Nauk Społecznych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Poznań 2024, s. 225

Wprowadzenie

Polityzacja procesów społecznych w systemach politycznych stanowi jeden ze znaczących elementów relacji władzy ze społeczeństwem obywatelskim, który w skrajnych wypadkach może prowadzić do konfrontacji między nimi. W społeczeństwach demokratycznych, w których sfera wolności i praw człowieka stanowi dominującą wartość, próby politycznego wykorzystania przez rządzących i instrumentalizowanie ich działań w tym obszarze napotykać na opór i niezgodę tej części społeczeństwa, która postrzega te działania jako „zamach” na podstawowe wartości demokracji. Ponadto wyraźne eksponowanie przez rządzących sfery bezpieczeństwa jako nadrzędnej, tak w stosunkach między podmiotami międzynarodowymi, jak i w polityce wewnętrznej, mające swe źródło w pogłębiającej się niestabilności i nieprzewidywalności współczesnego otoczenia systemów politycznych, jest odczytywane jako instrumentalizowanie procesów rządzenia i w konsekwencji nadrzędności działań politycznych nad wartościami.

Nasilające się zjawiska migracji w ostatnich latach doprowadziły do postrzegania przez rządzących procesów migracyjnych głównie jako źródła zagrożenia dla stabilności państwa. Złożoność procesów migracyjnych, nieskuteczność prowadzonych działań na szczeblach centralnym i lokalnym, doprowadziła do kryzysów migracyjnych w wielu miejscach na świecie. Problem ten dotyczy także Europy i pogłębia się wraz z konfliktami zbrojnymi. Dla

Polski ma to szczególne znaczenie w odniesieniu do toczącej się wojny Federacji Rosyjskiej z Ukrainą.

Z tego punktu widzenia należy podkreślić aktualność podjętego przez Doktorantkę tematu rozprawy. Wybór tematyki pracy jest niezwykle cenny dla badań politologicznych nad procesami migracji, stanowi on pogłębienie i rozszerzenie dotychczasowych rozważań autorów polskich i zagranicznych. Niewątpliwym wkładem Autorki jest nie tylko przeanalizowanie zjawisk związanych z kryzysami migracyjnymi, rozpatrywanymi w ujęciu teoretycznym, w perspektywie historycznej, ale przede wszystkim na przykładzie badań ilościowych i jakościowych wykorzystując metodę porównawczą, ukazanie na rolę i działania organizacji humanitarnych podczas kryzysów migracyjnych na granicy Polski z Białorusią i Polski z Ukrainą w latach 2021-2023. Ten ważny obszar działań humanitarnych, pomocowych zorganizowanych i kierowanych przez organizacje pozarządowe działające w naszym kraju i w strukturach międzynarodowych, ukazał na ich znaczenie w niesieniu pomocy migrantom w sytuacji kryzysu i zagrożenia.

Ocena trafności pytań badawczych, hipotez, konstrukcji rozprawy, wykorzystanych materiałów, oraz metod badawczych

Punktem wyjścia prowadzonych analiz przez mgr M. Bogucewicz jest wskazanie na zjawisko współczesnych migracji przymusowych rozpatrywanych z perspektywy procesu bezpieczeństwa oraz humanitarnych potrzeb osób migrujących. Autorka poddała analizie strumienie migracji na granicy polsko-białoruskiej poczynając od 2021r oraz od roku 2022 w związku z wojną toczoną przez Rosję na terytorium Ukrainy. Celem badań jest zanalizowanie polityki azylowej, dostępności do pomocy humanitarnej i medycznej w jednym i drugim przypadku. W tym kontekście został przez Doktorantkę sformułowany problem badawczy polegający na przeanalizowaniu wprowadzenia podwójnych standardów w przyjmowaniu uchodźców do Polski oraz wykazanie jak w tej sytuacji prowadzona była działalność przez międzynarodowe organizacje humanitarne (s.7). W tym kontekście Autorka wprowadziła pojęcie *selektywnego humanitaryzmu*, który różnicował dostęp uchodźców do procedur ubiegania się o ochronę międzynarodową i związane z nią przywileje otrzymywania niezbędnej pomocy humanitarnej (tamże). Doktorantka podjęła problem naruszenia ze strony Polski Konwencji Genewskiej (1951) oraz Protokołu Nowojorskiego (1967), które jednoznacznie wprowadzają zakaz dyskryminacji wobec uchodźców według zasady sprawiedliwości i równego traktowania. Z tego punktu widzenia Autorka rozprawy zwraca

uwagę na kierowanie się przez rządzących nadrzędnością polityki bezpieczeństwa państwa, co w tym wypadku pozostaje w kolizji z zasadą neutralności INGOs i potrzebą niesienia pomocy humanitarnej. Jest to formą upolitycznienia tego procesu (s.10). Wprowadzając pojęcie *selektywnego humanitaryzmu* w odniesieniu do polskiej polityki azylowej Autorka stawia pytanie dotyczące jego wpływu na działalność międzynarodowych organizacji humanitarnych w dobie kryzysów migracyjnych w Polsce? W tym kontekście formułuje cel badawczy: wskazanie na przyczyny i przejawy podwójnych standardów w dostępie do procedur związanych z udzielaniem ochrony międzynarodowej w Polsce i określenie w sposób empiryczny ich wpływu na działalność INGOs w kontekście kryzysów migracyjnych na granicach Polski z Białorusią oraz Ukrainą (s.11). Z tym związane są hipotezy pracy sformułowane przez Doktorantkę: *Zmiany w polskiej polityce azylowej w latach 2021-2023 doprowadziły do utworzenia podwójnych standardów w zakresie dostępu do procedur związanych z udzielaniem ochrony międzynarodowej oraz powstaniem podwójnych standardów humanitarnych; Podwójne standardy humanitarne w polityce azylowej prowadzone przez polskie władze w latach 2021-2023 wpłynęły negatywnie na działania międzynarodowych organizacji humanitarnych* (s.11). W ślad za tym Autorka wytyczyła 4 pytania badawcze: *Jakie akty prawne stanowią podstawę polskiego systemu udzielania ochrony międzynarodowej? W jaki sposób wspomniane akty prawne stosowane były wobec różnych grup osób poszukujących ochrony międzynarodowej w latach 2021-2023? Czym jest selektywny humanitaryzm w polskiej polityce azylowej oraz jakie są jego przyczyny i konsekwencje? W jaki sposób polska polityka azylowa prowadzona w latach 2021-2023 wpłynęła na działalność humanitarną prowadzoną przez INGOs ?* (tamże).

Przyjęta przez Autorkę konstrukcja rozprawy jest następująca: Wprowadzenie, 5 rozdziałów, Zakończenie, Bibliografia, Aneksy. We Wprowadzeniu do rozprawy mgr M. Bogucewicz uzasadniła wybór tematu rozprawy, scharakteryzowała stan badań, omówiła materiały na podstawie, których przygotowała rozprawę. Następnie sprecyzowała pole badawcze, uzasadniła czasokres prowadzonych badań, określiła cel badań, hipotezy i problemy badawcze. Podkreśliła znaczenie wykorzystanych metod i technik badawczych w rozprawie. W poszczególnych rozdziałach rozprawy Doktorantka w pierwszej części tj. rozdziale 1 i 2 położyła nacisk na wprowadzenie i uzasadnienie wykorzystania warstwy teoretycznej; definicji, pojęć, teorii, idei związanych ze współczesnymi procesami migracyjnymi. Na uwagę zasługuje bardzo dobre wykorzystanie literatury przedmiotu, umiejętne zbudowanie przez Autorkę rozprawy podstaw teoretycznych prowadzonych przez Nią badań. W kolejnych

fragmentach rozprawy odniosła się do praktyki realizacji pomocy humanitarnej, zwłaszcza w obliczu nasilających się kryzysów migracyjnych w świecie. Na tym tle Autorka zanalizowała działania organizacji humanitarnych podejmowane w obliczu kryzysów migracyjnych na granicach Polski z Białorusią i Polski z Ukrainą w latach 2021-2023 (rozdział 4). Istotne z punktu widzenia całokształtu rozprawy jest scharakteryzowanie przez Doktorantkę stosunku Polski do zjawiska migracji przymusowej, w perspektywie historycznej, jak i współczesnej (rozdział 3). Istotny jest rozdział 5 rozprawy, w którym mgr M. Bogucewicz poddała ocenie udzielaną pomoc humanitarną podczas kryzysów migracyjnych na wschodnich granicach państwa. Nowatorski charakter w analizowanej problematyce ma zrealizowanie przez Autorkę badań ilościowych i jakościowych wśród organizacji pomocowych działających na tym obszarze. W zakończeniu mgr M. Bogucewicz odnosi się do postawionych w rozprawie pytań badawczych, weryfikuje hipotezy pracy, formułuje wnioski.

Podczas prowadzonych badań Autorka wykorzystywała metody i techniki badawcze charakterystyczne głównie dla dyscypliny nauk o polityce i administracji, jak również nauk prawnych, nauk o stosunkach międzynarodowych, socjologii i statystyki. Na podkreślenie zasługuje rzetelne wykorzystanie analizy źródeł, analizy instytucjonalno-prawnej, wykorzystanie metody porównawczej zwłaszcza w odniesieniu do procesów politycznych, zmiany politycznej i systemowej. Rozprawa wymagała wykorzystania metod statystycznych, tak ilościowych jak i jakościowych, które służyły przeprowadzeniu badań empirycznych przeprowadzonych w latach 2023/24 wśród 14 organizacji INGOs niosących pomoc uchodźcom na wschodniej granicy Polski.

Podkreślić też należy niezwykle wnikliwą i rzetelną analizę materiałów niezbędnych do przygotowania rozprawy, mianowicie dokumentów organizacji międzynarodowych, polskich organizacji pozarządowych, dokumentów państwowych, szczebla centralnego, lokalnego, dokumentów unijnych, dokumentacji służb granicznych, porządku publicznego; imponujący jest wykaz literatury przedmiotu w języku polskim, angielskim, a także w innych językach odnoszących się do tej tematyki, materiały poszczególnych organizacji INGOs działających w Polsce i systemie międzynarodowym.

Wnioski:

Należy stwierdzić, iż rozprawa mgr Magdaleny Bogucewicz została przygotowana z dużą starannością, według standardów wymaganych dla rozpraw doktorskich. Postawione cele w rozprawie, problemy badawcze, hipotezy odpowiadają założeniom właściwym nauk o

polityce i administracji. Konstrukcja rozprawy jest przejrzysta i logiczna, pozostaje w ścisłym związku z założeniami badań. Wykorzystane metody badawcze odpowiadają tematyce rozprawy są charakterystyczne dla nauk o polityce i administracji oraz innych nauk społecznych. Należy podkreślić niezwykle szeroko wykorzystywaną warstwę materiałów źródłowych, publikacji zwartych, artykułów oraz innych źródeł niezbędnych dla realizacji zadania badawczego.

Ocena treści rozprawy

Rozważania teoretyczne i analiza pojęć wykorzystywanych w pracy została przedstawiona przez Doktorantkę w rozdziale I zatytułowanym: *Migracje i uchodźstwo* oraz w części rozdziału 2 w którym analizuje pojęcie humanitaryzmu i pomocy humanitarnej. Należy stwierdzić, iż ukazana gama pojęciowa została dokonana na podstawie literatury przedmiotu w sposób optymalny. Autorka, słusznie podkreśla, że migracje to jedne z najbardziej złożonych procesów demograficznych, w związku z czym wysoki poziom złożoności odnosi się do badań procesów migracyjnych (s.33). Przyczyny, przebieg i skutki procesów migracyjnych pozostają w ścisłym związku ze sferą ekonomiczną, społeczną, polityczną (s. 20 i n.). Autorka eksponuje m.in. takie pojęcia jak: *proces migracyjny, migracje wewnętrzne i zewnętrzne, przepływy migracyjne, migracje dobrowolne, migracje przymusowe, uchodźstwo, pomoc humanitarna*. Wskazuje na typologie migracji, klasyfikacje polityczno-prawne polityki migracyjnej. W drugim podrozdziale zatytułowanym: *Migracje przymusowe i międzynarodowy system ochrony uchodźców*, mgr M. Bogucewicz skupia się na rozwiązaniach prawno-instytucjonalnych (s. 34-49). W centrum Jej zainteresowania pozostają migracje przymusowe i istniejący system międzynarodowej ochrony *uchodźców*. Autorka wyczerpująco przedstawia międzynarodowe akty prawne, przyjęte konwencje, na tym tle charakteryzuje polskie ustawodawstwo i zobowiązania Polski wobec przestrzegania praw i ochrony uchodźców znajdujących się na naszym terytorium. Obszernie charakteryzuje przyjęte w praktyce międzynarodowej i polskiej, rozwiązania instytucjonalne odnoszące się do pomocy uchodźcom. Zasadnie Autorka wskazuje, na to, że niesienie pomocy uchodźcom stanowi akt humanitarny. Ten problem został przez Doktorantkę scharakteryzowany w kolejnym rozdziale zatytułowanym: *Humanitaryzm i pomoc humanitarna* (s. 50-75) na początku którego Autorka stwierdza: *Zwiększająca się w XX i XXI wieku pomoc liczba organizacji pozarządowych, międzynarodowych, instytucji państwowych i ponadnarodowych specjalizujących się w akcji humanitarnej przyczyniła się do utworzenia międzynarodowego systemu humanitarnego* (s.52-53). Niewątpliwą rolę w umacnianiu tego systemu odgrywa

międzynarodowe prawo humanitarne, szczególnie istotne w przypadku konfliktów zbrojnych, w których niezbędna jest pomoc humanitarna, interwencja humanitarna a następnie niesiona przez te organizacje pomoc rozwojowa. Autorka wskazuje na różnorodność działań w zakresie niesienia pomocy humanitarnej, zwłaszcza podczas konfliktów zbrojnych i kryzysów humanitarnych (s. 58 i n). Szczególnie interesujące jest uwypuklenie przez Doktorantkę nowych zjawisk w tym obszarze tj. *upolitycznienie pomocy humanitarnej*, kiedy ze względu na bezpieczeństwo w kryzysach migracyjnych organizacje humanitarne zmuszone są korzystać z ochrony militarnej, co jak słusznie zauważa Autorka, pozostaje w sprzeczności z zasadą neutralności (s.64 i n). Kolejnym nowym elementem w niesieniu pomocy humanitarnej w ostatnim okresie, są zjawiska nazwane *eksperymentalnym humanitaryzmem*, w których istotną rolę odgrywa włączenie się w pomoc humanitarną dla uchodźców obywateli danego państwa. Działania „oddolne”, niesione przez obywateli w Polsce na rzecz ukraińskich uchodźców zasługują na szczególne wyróżnienie (s. 73 i n). Te problemy podjęła Autorka w rozdziale 3 zatytułowanym: *Polska wobec zjawiska migracji przymusowych - perspektywa historyczna i instytucjonalno-prawna* (s.76-107). Doktorantka w tej części rozprawy nawiązuje do tradycji polskich, sięgając do przykładów polskiej Reformacji i idei tolerancji wobec prześladowanych za wiarę religijną, w mniejszym stopniu za poglądy polityczne, czy narodowość. Zasadne jest w tej perspektywie postawienie pytań: Czy i w jakim stopniu w świadomości polskiego społeczeństwa utrwaliła się zasada tolerancji wobec innych, wobec obcych? Jeśli współcześnie wykazujemy empatię wobec potrzebujących, to znaczy, że jesteśmy narodem tolerancyjnym? Czy doświadczenia współczesnych polskich migrantów przyczyniają się do zmiany świadomości społeczeństwa w tym zakresie? Jak na tle innych państw europejskich ocenić politykę migracyjną w Polsce? Polska jako państwo graniczne i tranzytowe, jest i będzie obiektywnie rzecz biorąc, narażona na szereg negatywnych zjawisk związanych z konfliktami zbrojnymi, kryzysami migracyjnymi. Z drugiej strony, zapaść demograficzna Polski, wymaga zastanowienia się nad możliwością przyjmowania migrantów i ich obecności w naszym społeczeństwie.

Doktorantka słusznie podkreśla, że w polskiej polityce odnoszącej się do zjawisk przymusowej migracji dominują tendencje do upolitycznienia migracji i *delegitymizacji instytucji ochrony międzynarodowej* w latach 2015-2020 (s. 92 i n). Zauważa, że szczególnie istotny okazał się rok 2015, który poprzez konflikt w Syrii, Afganistanie, Iraku stał się początkiem kryzysu migracyjnego, którego odbiorcą stała się Unia Europejska. Zaktywizowało to debaty dotyczące tego problemu, były one prowadzone nie tylko pod

naciskiem wzbierającej fali uchodźczej, ale wyniszczającej pandemii, a następnie następstw bezwzględnego konfliktu wojennego rosyjsko-ukraińskiego (s. 99 i n).

Istotne dla realizacji zadania badawczego mgr M. Bogucewicz było przeprowadzenie analizy kryzysu migracyjnego na granicy z Białorusią i Ukrainą w latach 2021- 2023 (rozdział 4 i 5). Wykorzystała do tego celu także badania własne przeprowadzone wśród 14 organizacji humanitarnych międzynarodowych (ankiety i wywiady), pracujących na tych granicach w omawianym okresie.

Autorka w pierwszej części rozdziału charakteryzuje stosunki polsko-białoruskie, w tym stosunki w ramach UE tj. Partnerstwo Wschodnie, Wschodnia Politykę Sąsiedztwa UE. Te działania nie zapobiegły, w związku z pogłębieniem się reżimu autorytarnego na Białorusi i wzmocnieniem więzów tego państwa z Rosją w ramach ZBiR i innych inicjatyw, prześladowaniom opozycji, w tym narodowości polskiej, wzrostowi napięcia we wzajemnych stosunkach (s. 108 i n). Mgr M. Bogucewicz bardzo dokładnie charakteryzuje przebieg kryzysu migracyjnego na pograniczu polsko-białoruskim, wykorzystuje dane statystyczne, kreśli jego przyczyny i konsekwencje (s. 114 i n). Podkreśla rolę *sekuratyizacji migracji*, co wpływa na postrzeganie migrantów jako głównego zagrożenia dla bezpieczeństwa naszego państwa. Mgr Bogucewicz nawiązuje do pojęcia *instrumentalizacji migracji* jako narzędzia wykorzystywanego w polityce wewnętrznej, które może służyć *wzmocnieniu lub tłumieniu narracji dotyczącej migracji w celu utrzymania, zdobycia władzy, tudzież odwrócenia uwagi społeczeństwa od innych kwestii* (s. 120). Autorka odwołuje się do stwierdzeń J. Huysmansa, (2006), który zwraca uwagę, że *sekurytyzacja migracji służyć ma legitymizacji restrykcyjnej polityki migracyjnej i wzmocnieniu kontroli przez państwo, wykorzystywanie nadzwyczajnych środków* (tamże). Sekurytyzacja migracji w powiązaniu z niestabilnością zewnętrzną, niepewnością społeczną związaną z migrantami, prowadzi do radykalizacji postaw społecznych, wzrostu znaczenia populizmu, radykalizmu, nacjonalizmu i ksenofobii (s. 121). Autorka wykorzystuje także pojęcie *lawfare*, czyli metody prowadzenia wojny w którym prawo wykorzystywane jest jako środek do osiągnięcia celu militarnego (Ch. Dunlap, 2001). Ukazuje reakcję polskich władz na działania białoruskiego reżimu, zwłaszcza na „Operację Śluza”, zwraca uwagę, że wprowadzone wówczas przepisy, w tym czasowy zakaz przebywania na określonym obszarze przygranicznym z 30 września 2021r., doprowadziły do wprowadzenia stanu wyjątkowego na tym obszarze. Zdaniem Doktorantki *Nowe regulacje praktycznie uniemożliwiały rozpoczęcie procedury ubiegania się o ochronę międzynarodową, okazały się niezgodne z prawem międzynarodowym* (s.126).W odniesieniu do kryzysu

migracyjnego na granicy z Białorusią mgr Bogucewicz stwierdza: *postrzeganie migrantów wyłącznie jako narzędzia lub broni w rękach A. Łukaszenki jest nie tylko aktem legitymizującym wprowadzenie przez ustawodawcę restrykcyjnych rozwiązań prawnych, ale stanowi jednocześnie przejaw dehumanizacji osób migrujących* (s. 129).

W drugiej części tego rozdziału Doktorantka podjęła kwestie kryzysu migracyjnego na granicy polsko-ukraińskiej w latach 2022-2023 (s. 129-144). Scharakteryzowała proces migracyjny, który ma miejsce na granicy Polski z Ukrainą po rozpoczęciu rosyjskiej inwazji na to państwo. Wykorzystując dane statystyczne ukazała na fale migracyjne, działania pomocowe, niezwykle aktywne włączenie się obywateli w pomoc uchodźcom (s. 137 i n). Wskazała na rolę administracji państwowej na poziomie centralnym i lokalnym na rzecz osób objętych ochroną tymczasową w sytuacji kryzysowej. Przeanalizowała znaczenie ustawy z 12 marca 2022r. *O pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa*. Odnosząc się do działań pomocowych ukraińskim uchodźcom Autorka scharakteryzowała rolę organizacji międzynarodowych, stwierdza, że *działalność humanitarna nie jest poddana formalnym ograniczeniom prawnym i pozostaje w dużej mierze swobodna, wyjątkiem jest PCK i Caritas Polska, posiadające określony w przepisach status prawny* (s. 145). Z kolei Grupa Granica (GG) jest nieformalną siecią prowadzącą działalność humanitarną, pomoc prawną, monitoring, pomoc psychologiczną, działalność informacyjną. Autorka przypomina, że Europejski Trybunał Praw Człowieka w sierpniu 2021r. zobowiązał polski rząd do pomocy żywnościowej, dostępie do wody, odzieży, pomocy medycznej dla migrantów (s. 152).

W ostatnim fragmencie rozprawy zatytułowanym: *Wyzwania stojące przed INGOs w świetle badań jakościowych i ilościowych* (s. 159-178) mgr M. Bogucewicz charakteryzuje podmioty pomocowe, które były zaangażowane w działania humanitarne na granicy polsko-białoruskiej i polsko-ukraińskiej. W przypadku podmiotów niosących pomoc na granicy z Białorusią Autorka podkreśla ograniczenie funduszy, korzystanie z funduszy głównie zewnętrznych, krytykę przez respondentów polityki azylowej; brak dostępności do tłumaczy, *generalnie brak wsparcia ze strony państwa* (s.167 i n.). Mgr M. Bogucewicz podkreśla zjawisko upolitycznienia migracji i trudności działania swobodnego na rzecz migrantów INGOs (s.174), krytyczne oceny respondentów dotyczące polityki azylowej państwa w odniesieniu do działań na granicy polsko-białoruskiej(s. 185).

W zakończeniu rozprawy Autorka weryfikuje pozytywnie obie hipotezy postawione w badaniu, podkreśla nierównoprawne zarządzanie kryzysem na obu granicach w zakresie do swobodnego dostępu organizacji pomocowych, zróżnicowanie w zakresie pomocy państwa i dostępności środków pomocowych, na szczególne wyodrębnienie zasługuje nieproporcjonalna polityka azyłowa wyrażająca się w restrykcjach i braku dostępności INGOs do pomocy na granicy polsko-białoruskiej.

Rekapitulacja

Temat rozprawy doktorskiej magister Magdaleny Bogucewicz jest niezwykle aktualny, wybór tematu pozwolił na analizę problemu o szczególnej wadze społecznej, jaką jest współczesny proces migracyjny. Temat rozprawy, treści zawarte w niej wzbogacają dotychczasowe badania, zwłaszcza nauk o polityce i administracji. Aktualność tematu, poddany analizie materiał i przeprowadzone badania, wnoszą wkład do rozwoju badań politologicznych i szerzej nauk społecznych. Rozprawa została przygotowana rzetelnie, wnioski Autorki są obiektywne, Doktorantka wykazała niezbędną umiejętność prowadzenia samodzielnych badań naukowych.

Rozprawa odpowiada wymaganiom odnoszącym się do rozpraw doktorskich w dziedzinie nauk społecznych, dyscyplinie nauk o polityce i administracji. Opowiadam się za przyjęciem rozprawy i skierowaniem jej do dalszego procedowania.

Styżyciu-Kuczyńska